

Nácvik sborových úprav v rámci sympozia Cantus choralis, Ústí nad Labem, 18. 10. 2017

LUBOŠ HÁNA

Již tradiční součástí posledního jednacího dne sympozia byl i tentokrát nácvik sborových skladeb, jehož cílem bylo jednak ukázat možný způsob práce při jejich nácviku a současně představit nová sborová aranžmá, která mohou vhodně obohatit repertoár našich smíšených sborů. Během relativně krátkého času, který byl pro workshop vyhrazen, byly nacvičovány dvě skladby. Poměrně rozsáhlá směs písní z českého filmového muzikálu *Starci na chmelu* a píseň *Lékořice*.

Starci na chmelu medley

Směs čtyř vybraných písní z filmu *Starci na chmelu* je pečlivě sestavena a prokomponována tak, aby byla dramaturgicky a hudebně kompaktní a semknutá a tvořila tak jeden hudební celek.

Přikomponovaná osmitaktová rubatová introdukcí tvořená akordy B dur, C dur, Cmi⁷5b, B dur, celá nad prodlevou B, vytváří jeden dynamický oblouk. Má za úkol navodit poklidnou atmosféru a ukotvit tóninu B dur, v níž dále pokračuje první píseň směsi s názvem „Den je krásný“. V její první části (písmeno A a následně písmeno C) se střídají dvě hudební pásma: rytmické – doprovodné a melodické. V první sloce je melodie svěřena ženskému trojhlasu. Mužský dvojhlas má za úkol vytvářet rytmický doprovod, který by měl být precizně deklamován a mít perkusivní charakter. V druhé sloce (na text „noc je krásná...“) se role obrací a melodie v mužském dvojhlasu je doprovázena rytmickým doprovodem žen-

ských hlasů. Čtyři takty, které předchází písmenu D, tvoří modulační pásmo z tóniny G dur, v níž je druhá část písně, přes tóninu Edur do cílové Des dur. V ní začíná druhá část směsi¹. Během této modulace lze vnést do interpretace skladby dramatický náboj a píseň doplnit o interakci mezi mužskou a ženskou složkou, která „pohoršeně“ reaguje na muže, kteří s nástupem další sloky logicky stupňují počet milovaných osob („když tři se rádi mají...“). Obdobnou žertovnou logiku můžeme spatřovat v domnělém umravňení mužů snižováním počtu milovaných osob (když tři, když dva, když sám...). Tyto drobné detaily slouží především nejen k aktivizaci zpěváků při zkouškách, ale mohou přispět i k zatraktivnění písně pro posluchače při jejím koncertním provedení. Vždy je však třeba rozpoznat a zvážit, zda je sbor přístupný podobným textovým hříčkám, nebo zda je tento způsob humoru tzv. „za hranou“. Také další píseň („Kdyby sis oči vyplakala“) ze směsi je uvozena osmitaktovou předehtou (čtyři takty v repetici) mající za úkol navodit příslušnou atmosféru. Melodie lidové písně „U panského dvora“ v altu tvoří protihlas sopránové melodii, která je v originální verzi instrumentální. Jednoduchou harmonickou sekvenci repetovaného čtyřtaktí doplňují do čtyřhlasu samostatně vedené mužské hlasy. Prvních osm taktů písmene E tvoří hlavní melodii svěřenou basům, které na čtyři takty vystřídá tenor. Kromě ozvláštnění sborové sazby je důvodem rozsah písně (f2 může být pro neškolené basy již poměrně vysoko). Oproti

originálu skladby, kde druhá sloka moduluje o půl tónu výš, je v této sborové úpravě volen opačný postup. Z Des dur moduluje skladba (enharmonicky) o tón níž do tóniny H dur. Zde prochází hlavní melodie všemi hlasy v tomto pořadí: alt, soprán, tenor, bas. Ačkoliv byl při kompozici kladen důraz především na vhodnou hlasovou polohu, je třeba dbát i na to, aby melodie vynikla nad ostatními hlasy. Spíše než forsírovat hlavní melodii je však lépe upozadit zbylé hlasy. Ty mají v tu dobu pouze doprovodnou úlohu. Na kontemplativní závěr této části navazuje další úsek (H), který je vokálním přepisem předešlé následující skladby. Tou je píseň „Život je kolotoč“. Sestává z konsektivních rozkladů² akordů hmi7, G7, hmi7, Fis 7. Pro správné vyznění této části je zapotřebí měkkého nasazení tónů a čisté intonace (především v altu, který má kolísavou melodii na citlivých tónech daných akordů). Podobně odlehčený charakter by měl přetrvávat i dále v doprovodných hlasech samotné písně „Život je kolotoč“. Soprán s tenorem mají společný rytmus svého vokálního doprovodu (povětšinou na těžké doby), zatímco alt pulzuje na lehké doby s jiným textem. Poměrně značný rozsah písně je rozprostřen mezi bas a alt (alt přebírá melodii od basu v místě, kde je melodie již za jeho běžným hlasovým rozsahem). Závěrečný měkce velký akord v široké poloze dokres-

luje ponurý charakter písně, řešící mnohé životně filozofické problémy. Jako závěr celé směsi by takové zakončení působilo značně rozpačitě a posluchač by sbor jistě neodměnil bouřlivým potleskem, jsa ponořen do zádušných rozvah „nad nesmrtností chrousta“. Z toho důvodu má směs ještě jednu taneční píseň „Bossa nova“. Při koncertním provedení se osvědčilo použití další dramatické vložky, která směs písní posluchačům zatraktivní. Sbormistr nebo vybraný sborista uvede poslední píseň směsi těmito slovy: „*Tady to může klidně končit, ale pro příznivce veselejších konců to má ještě pokračování... A proto:*“ Na to sbor naváže parlando: „*Modleme se, modleme se, bossa nova, bossa nova.*“ Hlavní melodie jde v úzké tříhlasé sazbě (SAT) doprovázena scatovanou basovou figurou. V druhé části (písmeno L) je hlavní melodie ženského sboru v unisonu, kdežto mužský sbor vytváří doprovod v rytmickém paternu 3+3+2.

Směs písní z filmu Starci na chmelu je v repertoáru několika českých sborů poměrně oblíbenou skladbou. Vyžaduje však zdatného korepetitora, který směs citlivě doprovodí. Klavírní doprovod není vypsán v notách, ale pouze v akordických značkách, a dává tak klavíristovi (případně kytaristovi) možnost stylizovat doprovod dle vlastního vkusu a dovedností.

Poznámky

- 1 Při modulaci je využito stejného principu jako v písni Den je krásný, v níž je první část v tónině B dur a druhá v G dur. Moduluje tedy dvakrát o malou tercii, čímž se dostáváme z G dur do cílové Des dur.
- 2 Tento způsob aranžování je využíván především k vytvoření doprovodu k určité melodii pomocí akordických rozkladů a volných tónových sledů tvořených za sebou následujícími tóny, které jsou zpívány jednotlivými hlasy. Každý hlas či hlasová skupina zpívá obvykle jeden či více po sobě jdoucích tónů (in HÁNA, L., Nonartificiální hudba v úpravách pro sborový zpěv, UJEP, Ústí nad Labem 2013, str. 122)

Starci na chmelu medley

Vratislav Blažek

Rubato ♩ = 80

Jiří Bažant, Vlastimil Hála, Jiří Malásek

arr. Luboš Hána

SOPRANO

ALTO

TENOR

BASS

á - á á - á á - á á - á

vá - á vá - á á - á

dú dú á á

dú dú á á

Chords: B, C/B, E^bm⁶/B, B(add9)

8 **A** **Lively** ♩ = 120

Den je krás - ný den je krás - ný Den je

Den je krás - ný den je krás - ný Den je

Den je

Du-vap du-vap du- vap du-vap Dej-va Du-vap du-vap du- vap du-vap Dej-va

Den je

Du-vap du-vap du- vap du-vap dej-va Du-vap du-vap du- vap du-vap Dej-va

Chords: C/B, A^o/B (E^bm⁶/B), B

13

krás - ný den je krás - ný

krás - ný den je krás - ný Když

Du-vap du-vap du- vap du-vap Dej-va Du-vap du-vap du- vap du-vap

Du-vap du-vap du- vap du-vap Dej-va Du-vap du-vap du- vap du-vap Když

Chords: C/B, E^bm⁶/B, B, D⁷/A

2

17 **B**_G Emi Ami D

pam pam rá-di má-jí to pak i pam pam ja-ko v má-jí v led-nu je

dva se rá-di má-jí i v led-nu je jak v má - jí i

dva se rá-di má-jí i v led-nu je jak v má - jí i

Dam pa-va dam pam tož, rá-di má-jí to pak i Dam pa-va dam pam pak ja-ko v má-jí v led-nu je

21 Ami D G Emi

pam pam ja-ko v má jí je-di-ně s te - bou s te - bou

v led-nu je jak v má - jí je-di-ně jen a je-nom s te-bou jen a je-nom s te-bou

v led-nu je jak v má - jí s te -bou s te_ bou s te_ bou

Dam pa-va dam pam pak ja-ko v má-jí je-di-ně jen je-nom s te-bou jen je-nom s te-bou

25 Cmi F N.C. **C**_{C/B} A°/B

s te - bou s te - bou Du-vap du-vap du- vap du-vap Dej - va

jen a je-nom s te-bou s te - bou Du-vap du-vap du- vap du-vap Dej - va

s te_ bou s te_ bou Noc je krás - ná noc je

jen a je-nom s te-bou s te_ bou Noc je krás - ná noc je

29 B C/B A^o/B B

Du-vap du-vap du- vap__ du-vap Dej-va Du-vap du-vap du- vap__ du-vap Dej- ve Du-vap du-vap du- vap
 krás - ná noc je krás - ná noc je krás - ná krás - ná noc je krás - ná__ noc je krás - ná

34 D⁷/A G H⁷/F[#] E **rit.** A^{b7}/E^b **D** **Moderato** ♩ = 92 D^b D^b/C

Dej- va Když dva Když dva!!! Když dva da-va dá__
 Dej- va když dva když dva!!! U pan- ské -
 Když tři! Když dva Když sám... my
 Když tři! Když dva Když sám... jen

40 B^bmi⁷ E^bmi⁷ A^b **E** D^b B^bmi⁹ E^bmi⁷

á va da-va dá__ va da va dá vá dá á á á__ á á
 ho dvo-ra náš Vi - tou - šek o - rá á á á__ á á
 dva a čas dva my dva a 1. JEN MY DVA á á á__ á á
 MELODIE
 dva a čas dva my dva a 2. VI - TOU-ŠEK Kdy-by-sis o-či vy-pla-ka-la a ja-ko-mo-ře

4

46 F

A^b Fmi⁷ B^bmi⁷ E^bmi⁷ A^b7 D^b

á á á á a á Na sl - zy

á á á á á á a Na tvý sl - zy

MELODIE

á á á á á Na sl-zy vždy-ky

byl tvůj žal ni-ko-mu tím ne-po-mů-žeš ži-vot půj-de dál Na na sl - zy

52 D^b7 G^b G^bmi Fmi B^b7(b9) E^bmi A^b7(#5)

je br - zy jen sla-boch by jich dbal nář - kem nic ne - zmů - žeš ži-vot půj-de

je br - zy jen sla - boch by jich dbal nář - kem nic ne - zmů - žeš ži-vot jde

je moc br-zy a jenom sla boch by jich dbal nář-kem nic ne - zmů - žeš ži-vot jde

MELODIE

jemocbr-zy jen sla - boch by jich dbal pla-nýmnář kem má-lozmů-žeš ži-vot půj-de

58 G

D^b(add 9) C[#]mi⁷ F[#]13 H G[#]mi C[#]mi F[#]

dál hú á á á á á á á

MELODIE

dál hú Ne-věř že zra-da ne-pře-bo-lí ten zá-zrak už se sto-krát stal

dál hú á á á á á á á

dál hú á á á á á á á

64 $D^{\#}mi$ *MELODIE* $G^{\#}mi$ $C^{\#}mi$ $F^{\#}$ H H^7

ať se trá-píš pro co-ko-li ži-vot půj-de dál_____ tvé tvé o-či mo-je ma-lá

á a á á á á á á á á á

MELODIE

á á á_____ á_____ á_____ I pro tvé o-či mo-je ma-lá

á á á_____ á á á_____ tvé o-či m

70 E Emi^6 $D^{\#}mi^7$ $G^{\#7(b9)}$ $C^{\#}mi^7$ $F^{\#7(\#5)}$

čas lék svůj u - chys - tal kdy-bys je vy-pla-ka - la jen sle-pý bych

čas lék svůj u - chys - tal kdy - bys pla - ka - la sle-pý bych tu

slabě

čas dáv-no lék svůj u-chys-tal kdy - bys pla - ka - la jen sle-pý bych

MELODIE

kdy-by sis je vy-pla-ka-la sle-pý bych tu

H **Andantino** $\text{♩} = 80$

75 Hmi^7 G^7 Hmi^7 $F^{\#7(\#9)}$

Dú_____ Dú_____ Dú_____ Dú

Dú_____ Vá-dá-vá Dú_____ Vá-dá-vá Dú_____ Vá-dá-vá Dú_____ Vá-dá-vá

Dú_____ Dú_____ Dú_____ Dú_____

Dú Dú Dú Dú

6

I

79 Hmi F#mi7 Hmi F#mi Hmi Hmi^{9(#11)} Hmi A/G G7 H7/F#

wing bang wing bang wing bang wing bang ga-dawing bang wing bang wing bang wing bang

ding ding ding ding cing dingding ding ding cing dingding ding ding cing dingding ding ding cing

wing bang wing bang wing bang wing bang ga-dawing bang wing bang wing bang wing bang

MELODIE

Ži-vot je ko-lo-toč ko-li-krát s te-bou to - či že a-ni ne-víš proč jen vy-va - lu-ješ o-či

J

83 Emi Hmi/D C#7(b5)

din di-gi din - gi din di-gi din - gi din di-gi din - gi din di-gi din - gi din di-gi din - gi din di-gi din

MELODIE

Člo - věk si na-sko - či a ne - ví kam to je - de a žád - nej prů - vod - či

dingding dingding cingdingding dingding cingdingding dingdingding dingdingding

wing bang wing ga-da wing bang wing ga-da bang ga-bang ga-da -

86 F# N.C. Hmi F#mi7 Hmi F#mi7 Hmi

to ři-ci ne-do-ve-de wing bang wing bang wing bang wing bang ga-da wing bang wing bang

to ři-ci ne-do-ve-de dingding dingding cingdingding dingding cingdingdingdingdingdingding

to ři-ci ne-do-ve-de wing bang wing bang wing bang wing bang ga-da wing bang wing bang

MELODIE

vá Jemar-ný sna-že-ní těch,co dá-va - jí ra - dy vy sa-mi vá-že-ní

Tady to může klidně končit... ale pro příznivce veselejších konců to má ještě pokračování....

7

quasi parlando rit. **Hmi^Δ** **Animato** ♩ = 110

90 **G^Δ** **F^{Δ7(Δ9)}** **Hmi** **Hmi^Δ**

proč jste ta - dy. á á á

proč jste ta - dy. jú

proč jste ta - dy. dú

ne-vi-te proč jste ta - dy. jú

*A proto: Modleme se, modleme se
"bossa nova bossa nova"*

*Opakujme ta dvě slova
bossa nova bossa nova*

*Modleme se zas a znova
bossa nova bossa nova*

K

Ami **G^Δ** **Ami** **G^{Δ7(Δ9)}** *Piáno hraje podle not*

95

Dup tap dup tap_ dup tap dup tu-dap tup tu du-dup tup tup tu tu-dů

Dup tap dup tap_ dup tap dup tu-dap tup tu du-dup tup tup tu tu-dů

Dup tap dup tap dup tap dup tu dap tup tu du-dup tup tup tu tu-dů

Dup tup tam dup tu dap_ tu dy Dup tup tam dup tu dap_ tu dy tup tu du-dup tup tup tu tu-dů

98 *podruhé konec na staccato* **Ami** **G^Δ** **Ami** **G^{Δ7(Δ9)}**

(tup tu du-dup tup tup tu tu-dů) Bo - sa no - va Bo - sa no - va

tup tu du-dup tup tup tu tu-dů Bo - sa no - va Bo - sa no - va

tup tu du-dup tup tup tu tu-dů Bo - sa no - va Bo - sa no - va

tup tu du-dup tup tup tu tu-dů Dup tup tam dup tu dap tu dy Dup tup tam dup tu dap tu dy

8 potřeť (to už jsme v Adur) po několikerém opakování skáče na "pevný konec"

102 G D¹³ 1. G G⁷(#9) 2. G

Bo - sa no - va Bo - sa no - va Bo - sa no - va S tou Ta

Bo - sa no - va__ a Bo - sa no - va__ Bo - sa no - va__ S tou

Bo - sa no - va Bo - sa no - va Bo - sa no - va

Dup tup tam dup tu- dap_ tu-dý Dup tup tam dup tu dap_ tu dý Dup tup tam dup tu dap_

L A⁷ D¹¹ G

mod-lid-bič-kou doj-deš vždyc-ky nej - dál a do-sáh-neš s ní všec-ko cos kdy chtěl ač

mod-lit-ba ti vrá-tí zdr- ví cha- tr - né to je zce-la mi-modis-ku- si a

mod-lid-bič-kou doj-deš vždyc-ky nej - dál a do-sáh-neš s ní všec-ko cos kdy chtěl ač

Dup Tup tá Dup Tup tá Dup Tup tá Dup cos_ kdy chtěl ú - pl - ně

Dup Tup tá Dup Tup tá Dup Tup tá Dup

repetice o půltón výš (začínáme B moll, pak v Hmoll) Φ

A⁷ D¹¹ G F⁷! F⁷!

Verze s pevným koncem

Ka-rel čtv-r-tý byl u - ktut-ný feu - dál tak za-ved u nás ví-no a né chmel Bo-sa no-va UCH!

ač Jan A-mos Ko-men-ský byl bra- tr ne - za - vr-hu-je-me ho sou-dru - zi

Ka-rel čtv-r-tý byl u - ktut-ný feu - dál tak za-ved u nás ví-no a né chmel Bo-sa no-va UCH!

Dup Tup tá Dup Tup tá Dup Tup tá Dup Bo-sa no-va UCH!

Dup Tup tá Dup Tup tá Dup Tup tá Dup Bo-sa no-va UCH!